

Asia: VN/14961/2024

Lausuntopyyntö keskipitkän aikavälin ilmastosuunnitelmasta (KAISU3)

Toimenpideohjelma tavoitteiden saavuttamiseksi

Avovastaus

Varsinais-Suomessa lähes kaikki kunnat ovat asettaneet ilmastotavoitteen sekä käynnistäneet konkreettiset toimet tavoitteeseen pääsemiseksi. Pitkällä aikavälillä vuodesta 2005 lähtien Varsinais-Suomen kokonaispäästöt ovat vähentyneet 44 prosenttia, mikä on enemmän kuin koko maassa keskimäärin. Päästöt asukasta kohden laskettuna ovat vähentyneet 48 prosenttia vuodesta 2005 vuoteen 2023. Varsinais-Suomi on alueena sitoutunut hiilineutraaliuteen vuoteen 2035 mennessä ja samalla monet alueen kaupungit ja kunnat tavoittelevat edelläkävijöitä nopeampaa päästövähennemää. Ilmastolain tavoitteista on tärkeää pitää kiinni ja näin luoda ennustettava toimintaympäristö yritysten kestävyysinvestoinneille. Tähän tulee myös toimenpideohjelman pyrkiä.

KAISU3-luonnoksessa esitetyn vaikuttavuusarvion mukaan suunnitelman toimenpiteiden avulla olisi mahdollista saavuttaa taakanjakosektorin vähennystavoitteet vuodelle 2030 rimaa hipoen, kun laskennassa käytetään lisäksi joustoja päästökauppasektorilta. Luonnoksen mukaan on erittäin todennäköistä, että maankäyttösektorilla todentuvat suuret päästöt tulevat heijastumaan taakanjakosektorille tuntuvina lisävelvoitteina – siitäkin huolimatta, että niitä saataisiin vähennettyä maankäyttösektorin omilla toimenpiteillä ja poistojen (nielujen) mahdollisesti kehittyvällä kansainvälisellä kaupalla. Khk-päästöjen ja -poistojen kokonaistaseen huolestuttavan kehityssennusteen valossa kysytäänkin, onko KAISUn toimenpidesuunnitelma kyllin tehokas, vaikuttava ja kunnianhimoinen, jotta myös nuo maankäyttösektorilta todennäköisesti kaatuvat riskit saataisiin käsiteltyä EU:n ja ilmastolain tavoitteiden ja sääntöjen mukaisesti? KAISU3:n jatkotyöskentelyssä tavoitetasoa tulisi nostaa siten, että toimenpiteiden vaikuttavuus kattaisi ainakin osan maankäyttösektorilta realisoituvista riskeistä.

Liikenne

Avovastaus

Liikenteen päästöjen osalta lisätoimet ovat skenaarioiden mukaan erityisen keskeisiä. Samalla luonnoksessa esitetyistä liikenteen toimista merkittävä osa suunnitellaan rahoitettavaksi sosiaalisen ilmastorahaston kautta. Sopiviin kohteisiin lisärahoituksena se onkin kannatettavaa. Mikäli valtion

budjettirahoitusta kuitenkin suunnitellaan korvattavan Sosiaalisen ilmaston rahaston varoilla, tuo se epävarmuutta toimien toteutumiseen, kun Suomen suunnitelmaa sosiaalisen ilmaston rahoituksen kohdentumisesta ei ole vielä hyväksytty. Onkin mahdollista, että kaikki esitetyt toimet ei voi kohdentaa vaikuttavimpiin tai nyt suunniteltuihin kohteisiin.

MAL-sopimukset ovat keskeinen työkalu kaupunkien kestävä ja vähäpäästöisen yhdyskuntarakenteen ja liikennejärjestelmän kehittämisessä. Samalla Traficomin arvio sen nykytoimilla saavutettavista päästövähennyksistä on varsin maltillinen. Olisi tärkeää arvioida, voisiko MAL-sopimusten puitteissa saada toteutettua nykyistä merkittävämpiä päästövähennystoimia esimerkiksi merkittävillä panostuksella kestäviin kulkumuotoihin kaupunkialueilla.

Lähijunaliikenteen kehittämistä ei ole nostettu lainkaan esille, vaikka se voisi useilla kaupunkiseuduilla olla keino, jolla voitaisiin saada nopeitakin muutoksia kulkutavoissa. Varsinais-Suomessa paikallisjunaliikenteen mahdollisesta käyttöasteesta ja potentiaalista työmatkaliikenteessä tehtyjen selvitysten mukaan paikallisjunaliikenne koetaan aitona vaihtoehtona auton käytölle sekä vapaamman liikkumisen mahdollistajana autottomille. Paikallisjunaliikenne edesauttaa kattavan ja toimivan matkaketjuverkoston kehittämistä sekä pitkällä aikavälillä mahdollistaa Varsinais-Suomessa liikenteen merkittävän päästövähennyksen.

Luonnoksessa nostetaan esille joukkoliikenteen osalta kutsuliikenteen mahdollisuudet ikääntyvän ja vähenevän väestön alueilla liikenneköyhyyden vähentämiseksi. Kutsuliikenteen tulisi kuitenkin olla tarpeeksi pitkäaikaista ja riittävästi subventoitua, jotta se voi vakiinnuttaa paikkansa. Yhteistyöhön tarvittaisiin kuntien ja alueiden ohella mukaan yrittäjät, alustakehittäjät sekä hyvinvointialueet yhdistelemään erilaisia liikkumistarpeita.

Liikenteen osalta toimien johdonmukaisuutta olisi hyvä tarkastella Fossiilittoman liikenteen tiekartan toteutumisen osalta, jotta Suomen elpymis- ja palautumissuunnitelmaan keskeisesti kuuluvan uudistuksen ei katsota peruuntuneen, mikä voisi aiheuttaa merkittävää tulonmenetystä RRF-rahoituksessa.

Maatalous

Avovastaus

Rakennusten erillislämmitys

Avovastaus

Erillislämmityksen päästöt ovat vähentyneet etenkin öljylämmityksestä luopumisen seurauksena. Pientalojen ja kuntien omistamien kiinteistöjen öljystä luopumista ovat vauhdittaneet myönnetyt tuet ja avustukset sekä yksityisten henkilöiden verotuksen korotettu kotitalousvähennys. Tukien ja avustusten haasteena on niiden lyhytaikaisuus ja leikkaukset määrärahoissa. Pientaloasukkaiden osalta haasteena ovat öljylämmityksen vaihtoehdot erityisesti pienituloisilla: tuet ja avustukset ovat riittämättömiä esimerkiksi lämpöpumpun hankintaan muutenkin korjaustarpeessa oleviin kiinteistöihin.

Lämmitystavan vaihtamisen yhteydessä on tarvetta energianeuvonnalle, mitä energiatehokkuusdirektiivin toimeenpano edelleen edellyttää.

Palvelurakennusten osuus erillislämmityksen päästöistä on noussut suurimmaksi (45 %). Luonnos ei sisällä kuitenkaan juurikaan toimenpiteitä näiden päästöjen vähentämiseksi mahdollista mikroyritysten tukea/ avustusta lukuun ottamatta.

Työkoneet

Avovastaus

-

Jätehuolto

Avovastaus

-

F-kaasut

Avovastaus

-

Teollisuus ja muut päästöt

Avovastaus

-

Kuntien ja alueiden ilmastotyö

Avovastaus

Kuntien ja alueiden ilmastotyön merkitys nostetaan luonnoksessa esille. Yhteistyön ja verkostojen merkitys sekä edelläkävijöiden rooli onkin tärkeää nostaa esille. Päästötyökalujen jatko on tärkeä varmistaa, mutta samalla muistaa myös, että seuranta ja työkalut edellyttävät jatkuvaa kehittämistä. Alueiden ja kuntien ilmastotoimien toteuttaminen edellyttää ketteriä kannustimia ja rahoitusta. Esimerkiksi Alueiden kestävä kasvun määrärahalla on voitu toteuttaa alueiden ja kuntien tarpeisiin hyvin vastaavia toimia pienimuotoisella rahoituksella. Energianeuvonnan jatkuvuuden varmistaminen on tärkeää erityisesti haavoittuvimpien ryhmien takia ja sen toteuttaminen verkostoyhteistyönä.

Kulutuksen hiilijalanjälki

Avovastaus

-

Julkiset hankinnat

Avovastaus

-

Muut poikkisektorit

Avovastaus

-

Suunnitelman ympäristö-, talous- ja sosiaaliset vaikutukset

Avovastaus

-

Muita huomioita

Avovastaus

-

Abrahamsson Karoliina
Varsinais-Suomen liitto - Varsinais-Suomen liitto